

Federalizem, Slovenija, Evropa

Naš čas je poln besed in gesel z raznih področij, od reklame do politike. Pralni prašek na eni strani, federalizem in Evropa na drugi. Dogodki zadnjega in tega leta so še bolj obeležili ta vprašanja, ki jih tako javna občila kot politične sile skoraj povsod po Evropi prinašajo na dnevni red obravnav. Zgodovinska znanost vsaj v moderni dobi raziskuje npr. problem federalizma v glavnem od ameriške borbe za neodvisnost proti koncu 18. stoletja dalje. In prav v istem času se ga v Evropi teoretsko loteva veliki Kant, ki za današnje pojmovanje sega morda že v konfederalizem. V svojem delu »Za trajen mir« med drugim pravi: »Mednarodno pravo mora temeljiti na federaciji svobodnih držav.« Nadalje nemški mislec še poudarja, da federacija narodov ne pomeni države narodov, v kolikor ti narodi sestavljajo različne države, ki ne smejo postati ena sama država. Svoje nazore o federalizmu so imeli takrat tudi očetje mladih Združenih držav Amerike, kot Hamilton ali Jefferson.

Federalizem je danes nekako v modi. V Evropi imamo razne federalne države (Nemčija, Jugoslavija, delno Avstrija). Tudi v še centralistično urejenih državah (tudi če z deželno ureditvijo), kot so Italija, Francija itd., se vedno bolj javljajo težnje po uvedbi federalnega sistema. Naj le spomnimo na znane teze Lombardske lige, kjer se celo predlaga delitev Italije na tri republike (kar že skoraj bolj diši po neogvelfovskem programu Giobertija v dobi Risorgimenta). V samem nekdanjem komunističnem bloku je prišlo do temeljitih in korenitih sprememb: pogledimo le na novosti v Sovjetski zvezi, ko se pojem federacije precej spreminja. Ali pa novo Češko in Slovaško republiko s težnjo političnih sil slednje, da pride do skoraj popolne suverenosti.

Spet vprašanje zase je danes Jugoslavija. Formalno je federativna republika, a prav danes se v njej bije boj za uveljavljanje konfederalne ureditve, ki bi dala posameznim priključenim državam vse več avtonomije in pravo državnost (nekako tako, kot meni Kant). Slovenija in Hrvatska se odločno zavzemata za konfederacijo, Srbija in Črna gora za federacijo (Jovičevega kova...), Makedonija in Bosna Hercegovina pa nista še odločeni za eno od obeh rešitev. Vsekakor je prav bodoča usoda Slovenije najtesneje povezana s tem za naš narod življenjskim vprašanjem.

Veliko je debat o federalizmu, povezanih z bodočo politično Evropo. Do te naj bi prišlo leta 1992 oziroma leto kasneje.

dalje na 2. strani ■

Slovenska skupnost ob 15-letnici Osima

»Osimski sporazumi so pred 15 leti uredili vprašanje državne meje med Italijo in Jugoslavijo. Danes je še bolj jasno, da je imel predsednik Tito prav, ko je želel, da se odpravi možnost novih sporov, dokler je še živ. Vendar pa smo za Osimo največjo ceno plačali Slovenci v Italiji, še posebej na Tržaškem.« Tako je zapisano v izjavi deželnega tajništva Slovenske skupnosti ob 15-letnici podpisa Osimskih sporazumov.

Stranka je že takrat — in to ni bilo popularno ne v zamejstvu ne v matici — opozarjala, da je 8. člen pogodbe, ki govori o pravicah Slovencev v Italiji, zapisan dvoumno in premalo obvezujoče. Odločno je nastopila tudi proti načrtu o prosti industrijski coni na Krasu zaradi narodnostnih, ekoloških in gospodarskih razlogov.

To, kar je sledilo, pa je bilo slabše od pesimističnih napovedi. V Trstu se je rodilo protislovensko gibanje, ob katerem se je razkrinkala prava nastrojenost določenih političnih sil glede slovenskega vprašanja. Ob usihanju Liste za Trst pa se je nato pokazalo, kako je njena »ideologija« prešla v marsikatero politično skupino. To se je delno poznalo tudi na Goriškem in v videmski pokrajini. Vsekakor pa so se odnosi med tu živječima narodoma poslab-

šali in politično ozračje se je pomaknilo nazaj, v preteklost. Osrednje državne oblasti ob tem niso izpolnile svojih mednarodnih, ustavnih in državniških obveznosti, tako da se je raven zaščite naše skupnosti ponekod še znižala. Medtem ko še vedno čakamo na pravičen zaščitni zakon, so se ponudbe oblasti in političnih sil glede vsebine zaščitnih določil še znižale.

Slovenska skupnost hoče verjeti, da je to epizoda v zgodovinskem toku odnosov med sosednjima narodoma, saj je tudi spricho sprememb na Vzhodu, vse večje evropske občutljivosti za manjšine in preraščanja državnih meja, jasno nakazana pot sožitja in enakopravnosti ter pravičnosti. Vendar je naša narodnostna skupnost že izgubila dragocene priložnosti in nepovraten čas za bolj naraven, bogat in za vso tukajšnjo družbo ploden razvoj.

KAKO OCENJUJEJO POGODBO V TRSTU

Izvršni svet Slovenske skupnosti v Trstu je na redni seji dne 7. t. m. obsodil dejstvo, da republika Italija petnajst let po podpisu osimskih dogovorov še ni izpolnila svojih obveznosti do slovenske narodne skupnosti. Obenem je izrazil soli-

dalje na 2. strani ■

Kriza v devinsko-nabrežinski občini

V devinsko-nabrežinski občini je nastala huda kriza v odnosih znotraj večinske koalicije, ki jo sestavljajo Krščanska demokracija, Slovenska skupnost in Socialistična stranka. Sekcijsko vodstvo Slovenske skupnosti je v torek, 13. t. m., na sestanku širšega odbora sklenilo zahtevati odstop demokrščanskega župana Locchija in občinskega odbora. Ze 10. t. m. je namreč tajništvo devinsko-nabrežinske sekcije imelo izredno sejo, na kateri je obravnavalo vsebino pisma župana Locchija ministru za notranje zadeve Scottiju v zvezi z osebnimi izkaznicami. Tajništvo je ugotovilo, da predstavlja pismo grobo kršitev upravnopolitičnega sporazuma, na katerem temelji sedanja občinska uprava in v katerem na izrecno zahtevo Slovenske skupnosti ni govora o spreminjanju dosedanjega režima izdajanja dvojezičnih osebnih izkaznic. Sekcijsko tajništvo je nadalje ugotovilo, da občinska uprava ni uresničila nekaterih pomembnih programskih točk,

za katere je bil izrecno določen rok treh mesecev.

Locchijevo pismo, ki je povzročilo krizo, šteje več kot tri gosto tipkane strani in se dotika enega izmed najbolj simboličnih vprašanj sožitja v devinsko-nabrežinski občini. Med zadnjo volilno kampanjo so bile namreč jasne zahteve, naj bi odpravili ureditev, ki velja ves povojni čas, in sicer, da se v tej občini, kot tudi v Dolini, Zgoniku in na Repentabru, izdajajo vsem občanom dvojezične izkaznice.

Župan Locchi razlaga ministru za notranje zadeve Scottiju, kako je zgodovinsko prišlo do dvojezičnih izkaznic. Pri tem pa želi njegovo mnenje, da bi zvedel, kako rešiti problem osebnih izkaznic. Po njegovih besedah namreč številni občani zahtevajo le italijanske osebne izkaznice. Na dobro obiskani seji je bil po daljši razpravi takorekoč soglasno odobren predlog sekcijskega tajništva, naj se zahteva odstop župana Locchija.

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 18. novembra, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 Mladinski oder: »Kozorog« (France Bevč - Sergej Verč); 11.00 Za smeh in dobro voljo; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 15.30 Šport in glasba; 17.00 V studiu z vami: Sergej Verč; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 19. novembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.30 Doživljati rojstvo; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Portreti in srečanja; 12.40 Srečanje oktetov Primorske; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Gospodarska problematika; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotichek: »Tako ali drugače?«; 14.30 Naravoslovje malo drugače; 16.00 Repentabor — glasbeni popoldnevi stare in sodobne glasbe; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.40 Mladi val; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ TOREK, 20. novembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Spreminjanje etnične strukture v Jugoslaviji; 9.30 Zalostne zgodbe o veselih Kraševcih; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Vsak je svoje starosti kovač; 12.40 Srečanje oktetov Primorske; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.30 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Aktualnosti; 16.00 Repentabor — glasbeni popoldnevi stare in sodobne glasbe; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Goriške gostilne; 17.40 Mladi val; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SREDA, 21. novembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Glej, kaj ješ; 12.40 Srečanje oktetov Primorske; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.30 Na goriškem valu; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Na goriškem valu; 16.00 Saksofonist John-Edward Kelly in pianist Bojan Gorišek v našem studiu; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Literarne podobe; 17.40 Mladi val; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 22. novembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Spomini Henrika Tume v priredbi in interpretaciji Jožeta Babiča; 9.30 Cas trobentnic in čas kostanja; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Svet skozi lunin pogled; 12.40 Srečanje oktetov Primorske; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.30 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Dvignjena zavesa; 16.00 Akademski pevski zbor Tone Tomšič iz Ljubljane; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Jugoslavija 1941-1945; 17.40 Mladi val; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PETEK, 23. novembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Iz filmskega sveta; 12.40 Srečanje oktetov Primorske; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.30 Narodnozabavna glasba; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotichek: »To pa si velja zapomniti!«; 14.30 Od Milj do Devina; 16.00 Antologija slovenske violinske glasbe; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Kulturni dogodki; 17.40 Mladi val; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 24. novembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert v repentabrski cerkvi, čembalist Milko Bizjak; 12.00 Rezija in Kanalska dolina; 12.40 Srečanje oktetov Primorske; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Nediški zvon; 16.10 Srečanje mladih slovenskih glasbenikov treh dežel; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 In memoriam Marjan Rožanc: »Bog se zame ne meni«, radijska igra (Janez Povše); 19.00 Večerni radijski dnevnik.

Slovenska skupnost ob 15-letnici...

■ nadaljevanje iz 1. strani

darnost prebivalcem Slovenije, ki so jih prizadele katastrofalne poplave, in pozval vse člane in somišljenike, naj gmotno prispevajo za pomoč preko številnih nabiralnih pobud, če želijo, tudi na tekoči račun: Slovenska skupnost (c/c 10594349) s pripisom »za poplave«. Solidarnost je Slovenska skupnost izrazila tudi miljskim Slovincem po podtaknjem požaru, ki je razdejal zgradbo zadruga Vesna.

Na seji je izvršni svet Ssk v Trstu tudi pozitivno ocenil akcijo za seznanjanje javnosti z načrti, ki grozijo z nadaljnjo in dokončno odtujitvijo slovenske zemlje na Krasu. Zelo kritično je presodil odnos večinskih strank do Slovenske skupnosti na vseh ravneh. Pobuda slovenskih komunistov z oblikovanjem kluba levičarskih izvoljenih predstavnikov pa predstavlja po mnenju Ssk v Trstu izraz in prvo priznanje nujnosti samostojnega nastopanja, za kar se je Slovenska skupnost od vedno zavzemala.

PISMO MLADINCEV Ssk

Mladinska sekcija Slovenske skupnosti je ob 15-letnici osimskega sporazuma odposlala pismo najpomembnejšim italijanskim in jugoslovanskim političnim predstavnikom. Pismo so prejeli: zvezni predsednik SFRJ Borislav Jović, predsednik zvezne vlade SFRJ Ante Marković, zunanji minister SFRJ Budimir Lončar, pred-

sednik izvršnega sveta Republike Slovenije Lojze Peterle, minister za zunanje zadeve RS Dimitrij Rupel, predsednik italijanske republike Francesco Cossiga, ministrski predsednik Giulio Andreotti, minister za zunanje zadeve Gianni De Michelis, minister za vprašanja dežel Antonio Maccanico in predsednik deželnega odbora Furlanije Julijske krajine Adriano Biasutti.

Mladinci Ssk v pismu pravijo takole:

Ob petnajstletnici podpisa osimskih sporazumov med Italijo in Jugoslavijo se še posebej spominjamo 8. člena pogodbe: »V trenutku, ko preneha veljati Posebni statut, priložen Londonskemu sporazumu o soglasju z dne 5. oktobra 1954, izjavlja vsaka stran, da bo obdržala v veljavi notranje ukrepe, ki so že bili sprejeti v okviru omenjenega statuta, in zagotovila v okviru svojega notranjega prava, da se ohrani raven zaščite pripadnikov ustreznih manjšin (ustreznih etničnih skupin), ki je predvidena z določbami Posebnega statuta, ki je prenehal veljati« — in žaljujoči sporočamo, da je navedeni 8. člen do dne 10. novembra 1990 ostal MRTVA ČRKA.

Še naprej se bomo SAMI borili za svoje pravice, za slovenščino v javnosti, za našo šolo, kulturo, naše gospodarstvo in zemljo.

A ohranili bomo Osimo v dragem spominu ...

F-JK, 10. novembra 1990

UMRL JE JANKO URANK

V Hodišah na Koroškem so v petek, 9. t.m., pokopali uglednega koroškega prostvetnega in kulturnega delavca Janka Uranka. Pred odprtjem groba se je od rajnika poslovilo več govornikov, pogrebcev pa je bilo okoli 500. Sledila je maša zadušnica, ki jo je daroval domači župnik Lovro Kaselj.

V Slomškovem domu v Celovcu je bila na dan pogreba žalna seja Narodnega sveta koroških Slovencev, katerega podpredsednik je bil rajni Urank, Krščanske kulturne zveze in Združenja staršev na slovenski gimnaziji, kateremu je dolgo predsedoval.

Predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev Matevž Grilc je v svojem spominskem govoru poudaril, da je Janko Urank že v rani mladosti okusil krutost življenja koroškega Slovence. Njegova družina je bila med prvimi izseljena. Sam je preživel več mesecev v kaznilnici in je bil aprila 1943 odveden v Dachau. Ko se je junija 1945 vrnil, se je ponovno vključil v Osvobodilno fronto, ki je bila zanj frontovska organizacija, ki se je borila proti nacizmu in v katero so bili takrat koroški Slovenci vključeni, ne glede na svetovni nazor. Na pritisk stalinističnih sil so novembra 1945 morali že vloženo skupno slovensko listo umakniti, kar je povzročilo zgodovinsko škodo, ki še do danes ni popravljena. Z dr. Jožkom Tischlerjem je bil zato Urank med snovatelji Narodnega sveta in med odločnimi podporniki samostojnega političnega nastopanja.

Pred odprtjem groba so spregovorili za Narodni svet in Krščansko kulturno zvezo Janko Zérzer, za slovensko gimnazijo in združenje staršev ravnatelj Reginald Vospernik, za Zvezo zadrug Miha Antonič, dalje konzul Franc Mikša, predsednik Zveze slovenskih izseljencev Jože Partl, zastopnik slovenskega denarnega zavoda v Celovcu Franc Brežnjak, ob koncu pa še zastopnik Slovenske skupnosti iz dežele Furlanije-Julijske krajine, tržaški pokrajinski tajnik Miro Oppelt.

—o—

FEDERALIZEM, SLOVENIJA, EVROPA

■ nadaljevanje iz 1. strani

Ali naj bo Evropa zveza svobodnih držav, narodov in dežel ali pa še vedno le Evropa držav, kot je to danes? S tem problemom se ukvarjajo tudi manjšinske skupnosti, ki so še posebej zainteresirane na pozitivni rešitvi v duhu Evrope narodov in dežel. Tako tudi Slovenci v Italiji — in upajmo, da jutri tudi vsi ostali Slovenci! O tem specifičnem vprašanju so se spraševale tudi manjšinske politične sile, ki so si na zadnjih srečanjih od Aoste do Rima postavile vrsto vprašanj in nakazale odgovor nanje. In prav o vsem tem bodo te sile razpravljale še naprej, posebej na spomladanskem študijskem zborovanju na Sardiniji, kjer naj bi to vprašanje in ta politični okvir res odmevala tudi v širši vsedržavni in evropski javnosti.

a. b.

Dušan Jelinčič:

»Odprava na Everest je uspela«

Clani alpinistične odprave Alpe Adria Sagar-matha Expedition so se vrnili domov 5. novembra. Povratek je bil sicer predviden nekaj tednov kasneje, zaradi izredno slabega vremena pa se od 8. oktobra dalje sploh ni bilo več mogoče povzpeti na vrh Everesta. Odprave se je udeležilo 14 članov, »streho sveta« pa so osvojili trije alpinisti iz Slovenije. Štirje zamejski Slo-

Rita. Povedati je treba, da je šerpa v vseh smislih polnopraven član odprave. Ta četvorica je 7. oktobra osvojila Everest. Tako naslednji dan je poskusil srečo Lorenzo Mazzoleni, alpinist iz Lecca, ki se je odpravil na pot s šerpo. Močan veter pa ga je ustavil na višini 8760 m (Everest je visok 8848 m — op. ur.). V višinskih taborih je veter odnašal šotore, tako da je moral Mazzoleni vso noč s šerpo držati svoj šotor, da ga ne bi odpihalo.

9. oktobra sva se podala na pot Silvo Karo in jaz, a sva kmalu sprevidela, da je stanje brezupno.

— *Nato ste se vsi vrnili v bazo?*

Da. 10. oktobra smo se vrnili v bazni tabor (5350 m). Tam smo počakali še pet dni v upanju, da se vreme izboljša. Stanje pa se je le še poslabšalo. Medtem se je namreč zrušil tudi del Ledenega slapa med bazo in taborom 1 (5950 m). Nastale so ogromne razpoke, široke kakih deset metrov in globoke 100. V takih pogojih je bilo seveda plezanje prenevarno. Poleg tega smo bili vsi zelo izčrpani in do kosti premraženi, saj je ponoči temperatura zdrknila na —20 stopinj.

— *So bile naveze sestavljene sproti, ali je bilo vse že vnaprej določeno?*

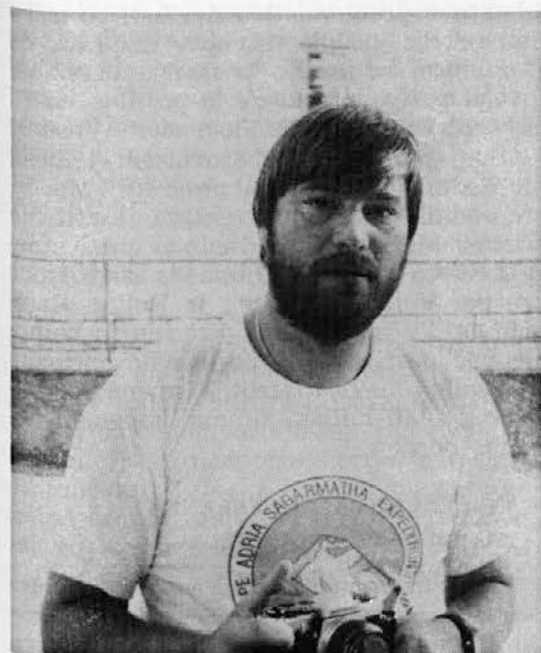
Dejstvo, da so prišli na vrh samo trije alpinisti iz Slovenije, je bilo golo naključje. Naveze smo namreč sestavili sproti, kakor je pač naneslo.

— *Zdaj pa zelo običajno, a skorajda nujno vprašanje: kaj vleče alpinista v gore?*

Osebnost si tega vprašanja nisem nikoli postavljala. Če stvar racionaliziraš, izgubi svojo vrednost in svoj čar. Lahko bi navedel vsaj deset razlogov za to. Vsi bi bili pravilni in istočasno napačni.

Jasno je, da skuša človek preizkusiti svoje sposobnosti do skrajnosti, premagati bojazen pred neznanim, nabirati novih smislov za vsakdanje življenje, iskati drugo dimenzijo, priti do novih življenjskih spoznanj... Alpinizem nosi v sebi vse te komponente.

dalje na 8. strani ■

venci — Lenard Vidali, Tatjana Gregori, Davor Zupančič in Dušan Jelinčič — so dosegli višino med 7.300 in 7.500 metrov. Dušan Jelinčič je v preteklosti osvojil osemtisočak Broad Peak (8047 m). O tem podvigu je napisal tudi knjigo z naslovom »Zvezdne noči«, ki je naletela na velik odmev tako v zamejstvu kot v Sloveniji.

— *Nekateri trdijo, da je bila odprava Alpe Adria neuspešna, ker so prišli na vrh samo trije alpinisti iz Slovenije...*

To nikakor ne drži. Pohod na Everest je bil uspešen, tudi za zamejce. Vsi smo dosegli višino od 7.300 do 7.500 m, kar je pomemben alpinistični podvig. Pa ne samo to. Odprava Alpe Adria je uspela tudi v »političnem« smislu. Bili smo skupaj, Italijani in Slovenci, vsi z istim ciljem, vsi na popolnoma enaki ravni. V tem smislu je bil pomen odprave celo presežen.

— *Kdaj ste začeli naskakovati vrh in kako ste sestavili naveze?*

Odprava je opravila po načrtu vse aklimatizacijske ture pred končnim naskokom na vrh. Do 1. oktobra smo čisto vsi člani, razen tistih, ki so se predčasno vrnili, dosegli tabor 3 v višini 7.300 m. Potem smo sestavili naveze za končni naskok na vrh. Vreme pa je bilo v tistem obdobju naklonjeno samo od 4. do 7. oktobra, potem pa je začel pihati izredno močan veter, ki je dosegel hitrost 200 km na uro. V takšnih razmerah je bilo plezanje nemogoče. Tudi člani ostalih 9 odprav so samo v tistih štirih ugodnih dneh osvojili vrh. Od vsake odprave je prišla na Everest ena naveza, torej 2 do 4 osebe

Prvo navezo so sestavljali Lenard Vidali, Tatjana Gregori in Sergio De Infanti, ki so se odpravili proti vrhu 6. oktobra, a so se morali zaradi zdravstvenih in tehničnih težav kmalu vrniti. V drugi navezi pa so bili Andrej Stremfelj z ženo Marijo, Janez Jeglič ter šerpa Lakhpa

Zagate našega jezika

TO NE ODGOVARJA RESNICI
ali **TO NI RES?**

Nova stavba *ne odgovarja* vsem družbenim potrebam. Želimo si takšno tehnično opremo, ki bo *odgovarjala* vsem zahtevam zakonov. Nova zunanja oprema časnika bolj *odgovarja* modernim ilustriranim listom. Imenovanje novega prelata *odgovarja* mednarodnim konvencijam. *Neodgovarjajoče* zamenjamo. Nočemo stare zakonodaje, hočemo novo, ki *odgovarja* človeku. Slovenska šola *ne odgovarja* potrebam naše narodne skupnosti. Barva *odgovarja* mojemu okusu.

Takšne stavke večkrat beremo v sredstvih množičnega obveščanja. Pri tem se človek nehote vpraša, ali morejo stavba, zakon, list, konvencija, potreba itd. *odgovarjati* ali tudi sploh kaj *vprašati*. Glagol »odgovarjati« bi z lahkoto zamenjali s kako drugo besedo, npr.: *ustrezati, strinjati se, ujemati se, prilegati se; v skladu biti s čim, zadoščati, ugoditi; ustrezen, primeren, prikladen biti* itd.

Omenjene povedi bi se torej po naše pravilno glasile: Nova stavba *ne zadošča* za vse družbene potrebe. Želimo si takšno tehnično opremo, ki *bo v skladu z* zakonom. Nova zunanja oblika časnika se bolj *prilega* modernim ilustriranim listom. Imenovanje novega prelata *je v skladu z* mednarodnimi sporazumi. *Neustrezajoče* ali *kar ne ustreza (ne ugaja)*, zamenjamo. Nočemo stare zakonodaje, želimo (hočemo) novo, ki *bo ustrezala* človeku (ali bo po meri človeka). Slovenska šola *ne ustreza* potrebam naše narodne skupnosti. Barva *je po mojem okusu*.

R. Petaros

—o—

V nedeljo, 11. t.m., so prebivalci doma la vse Slovenije in tudi sosednih dežel občutili ob 23.16 potresni sunek. Središče potresa je bilo v Črni prsti v Bohinjski Bistrici. Njegova jakost je ustrezala šesti stopnji na Mercalijevi lestvici. Žrtev ni bilo, gmotna škoda je neznatna.

Nadvse uspešen obisk v Kanadi

Od našega sodelavca v Kanadi smo prejeli tale dopis:

»Od 31. oktobra do 2. novembra se je mudil v Kanadi predsednik slovenske skupščine dr. France Bučar. V Kanado je prišel iz ZDA z namenom, da se seznanj s predstavniki slovenskih organizacij oziroma z rojaki na sploh, hkrati pa je dr. Bučar seznanil kanadske politične kroge o današnji stvarnosti v Sloveniji. Obisk je bil dobro organiziran,

V Torontu se je dr. Bučar sestel s predstavniki najrazličnejših organizacij; v veliki dvorani župnije Brezmadežne se je srečal z rojaki, ki so popolnoma napolnili dvorano. Prisotnih je bilo nad 600 ljudi, kar je za torontske razmere s tem, da je bilo srečanje sredi tedna, izreden uspeh. Po enournem nagovoru je dr. Bučar odgovarjal na številna vprašanja. Dne 1. in 2. novembra se je dr. Bučar mudil v Ottawi, kjer se je srečal s kanadskimi političnimi predstavniki. Med glavno sejo ka-

nadskega parlamenta je njegov predsednik predstavil dr. Bučarja poslancem, ki so ga nagradili z aplavzom. Člani kanadskega Slovenskega kongresa so zvečer priredili banket na čast predsedniku slovenske skupščine.

Dne 3. novembra se je dr. Bučar s spremstvom vrnil v Toronto, kjer ga je sprejel novoizvoljeni predsednik Ontarijske vlade in se z gostom iz Slovenije zadržal v daljšem pogovoru. Pred odhodom v Cleveland je dr. Bučar opravil vljudnostni obisk na županstvu v Torontu, kjer ga je sprejel župan Art Eggleton. Ta je pokazal veliko zanimanje kakor tudi poznavanje razmer v sedanji slovenski politični stvarnosti.

Bučarjev obisk v Kanadi je bil nadvse uspešen za matično domovino, slovenski rojaki pa so v njem videli resnično osrednjo slovensko politično osebnost. Njegova izvajanja so bila stvarna, tehtna in predvsem informativna.«

O spornih problemih slovenske šole

Društvo slovenskih izobražencev je 12. t. m. priredilo okroglo mizo, posvečeno spornim problemom slovenske šole v Trstu. Sodelovali so Nada Pertot, ravnateljica liceja France Prešeren, Aldo Štefančič, ravnatelj šentjakobske nižje srednje šole Ivan Cankar ter psiholog in javni delavec Danilo Sedmak.

Predsednik Društva slovenskih izobražencev Sergij Pahor je uvodoma poudaril, naj se razpravljalci v svojih posegih omejijo izključno na vprašanje kvalitete slovenske šole in naj se ne dotikajo splošnih problemov, ki jih v sodobnem času doživljajo vse šole, ne samo slovenska. Kljub temu pa so prišla na dan najrazličnejša vprašanja, saj so razlogi vsesplošne krize, ki je zajela šolo, tako tesno povezani med sabo, da jih je skorajda nemogoče ločiti.

Razpravljalci so predvsem poudarili, da ni nobene razlike med slovenskimi in italijanskimi šolami v Trstu, kar zadeva kvaliteto. Seveda pa so pri nas vse napake in

pomanjkljivosti veliko bolj opazne, ker nas je pač malo. Poleg tega pa nas pestijo tudi specifični problemi, ki jih italijanska šola ne pozna. Ravnateljica Nada Pertot in Aldo Štefančič sta predvsem opozorila, da kritiziranje za vsako ceno naši šoli gotovo ne koristi. V vsakem primeru mora biti kritika konstruktivna, saj bo drugače dosegla nasprotni učinek.

Po mnenju Danila Sedmaka pa so kritike koristne za izboljšanje ravni naše šole in profesionalnosti učiteljev oziroma profesorjev. Predlagal je tudi, naj bi uvedli dan slovenske šole za nagrajevanje najboljših šolnikov. Pri nas je veliko zelo dobrih in pripravljenih učiteljev in profesorjev, dejansko pa nihče od njih za svoje delo ne dobiva nobenega priznanja.

V debati je prišel na dan tudi problem reorganizacije slovenske šole. Nekateri so poudarili, da je popolna preosnova nujno potrebna, praktično pa težko izvedljiva zaradi sindikalnih, političnih in končno tudi tehničnih zaprek. Na srečanju v Društvu slovenskih izobražencev so razpravljali tudi o vprašanju avtonomije slovenske šole, o problemu suplentov, o tem, ali je primerno oziroma koristno ohraniti pri življenju šole, ki so dejansko skoraj brez učencev in o pomanjkanju primernih slovenskih učbenikov v tem času hitrega tehnološkega napredka. Večer je torej nudil nekakšen splošen pregled sedanjega stanja slovenske šole nasploh, razkril je pomanjkljivosti, a tudi njene nesporne kvalitete za izobraževanje naše mladine.

V nedeljo, 18. novembra, bo ob 16. uri v nabrežinski cerkvi

Slomškova proslava (ob 190-letnici rojstva A. M. Slomška)

Na sporedu slavnostni govor, petje, recitacije, diapozitivi in molitve za prištetje k blaženim. Sledil bo zabaven večer v župnijski dvorani.

Kmečka zveza o parku na Krasu

Glavni svet Kmečke zveze je na svoji zadnji seji obširno razpravljala o problemu Kraškega parka. V daljšem dokumentu je zapisal, da Krasa ni mogoče zaščititi z vinkulativnimi normami in da je kraške naravne posebnosti mogoče ohraniti in varovati le z aktivnim razvijanjem kraških tradicionalnih dejavnosti, v prvi vrsti kmetijstva. Kras je torej treba obravnavati ne samo kot naravno dediščino, ampak predvsem kot kulturni in gospodarski prostor, na katerem morajo živeti ljudje.

Aktivno zaščito Krasa mora uresničevati kraško prebivalstvo, ob tem se mora istočasno uresničevati splošni družbeno-

gospodarski plan za razvoj Krasa, ki ga je izdelala Kraška gorska skupnost in ki mora potekati vzporedno z razvojem znanstvenega centra na Padričah ter turističnega razvoja Sosljanskega zaliva. Osnovni del načrta za zaščito Krasa pa mora biti uresničenje področnega plana za razvoj in valorizacijo kmetijskih dejavnosti. Prepovedati je treba vsako možnost razlastitev za naravovarstvene namene in priznati ustrezne odškodnine za morebitne omejitve lastnine in gospodarskega izkoriščanja zemlje. Dokument vsebuje še vrsto predlogov in pa kritik na račun dosedanjih načrtov o zaščiti Krasa.

Zanimivo srečanje Sokolovcev na Češkem

V prvem tednu novembra je nabrežinsko športno društvo Sokol obiskalo češko mesto Libohovice, kjer je bilo deležno izredne gostoljubnosti domačega košarkarskega kluba, ki prav tako nosi ime Sokol. Gre za najstarejše ime slovanskih športnih društev. Naj omenimo, da so se Sokolovci že srečali letos poleti v Nabrežini, kjer so Nabrežinci en teden gostili Čehi in se z njimi tudi pomerili v košarkarskih tekmah.

Nabrežinska članska košarkarska ekipa je izkoristila praznike ob Vseh svetih in se tako napotila v Libohovice, ki so približno na pol poti iz Prage v Dresden. Tu

jih je čakal topel sprejem prebivalcev z županom na čelu. Župan je izročil našim fantom pečat mesta, ki nosi letnico 1560. Že naslednji dan so si gostje ogledali čudovit grad iz 16. stoletja, ki stoji na glavnem trgu. Nabrežinci so se počutili resnično vključene v tamkajšnje življenje, saj so navezali dobre stike z vsemi domačini, ki so vedno skušali prijazno ustreči sleherni želji in radovednosti slovenskih gostov. Poleg športnih srečanj ni manjkalo zabave, saj so po tekmah vsi košarkarji skupaj večerjali v prijateljskem vzdušju. Z nekaterimi gostitelji so tudi obiskali češko prestolnico,

Občni zbor v Miljah

V društvenih prostorih v Miljah sta v soboto, 10. t. m., imela občni zbor društvo Slovencev miljske občine in zbor Jadran. To ni bila le priložnost za oceno dveletnega dela, temveč tudi za razpravo o prosvetnem, kulturnem, a tudi splošnem življenju miljskih Slovencev v 15 letih, kar deluje društvo. Poročila so prebrali predsednik Kiljan Ferluga, tajnik Jurij Vodopivec in blagajnik Branko Žerjal. V razpravi so še posebej poglobili vprašanja v zvezi s kulturnim delovanjem, šolsko in mladinsko problematiko. Zavijati bo treba tudi rokave, je bilo rečeno v razpravi, da se čimprej odpravijo posledice nerazumljivega požiga prostorov in gostilne, ki so last zadrage miljskih Slovencev »Vesna«.

Svoj pozdrav so zborovalcem prinesli predsednik Slovenske prosvete Maver, predsednik Zveze slovenskih kulturnih društev Mermolja, predsednica prosvetnega društva Škofije Jermanova, zastopnica društva Valentin Vodnik iz Doline Damjana Ota, v imenu Liste frausin in komunistične partije pa je pozdravila občinska svetovalka Slavica Barut. Pismene pozdrave so poslali miljski župnik, župan in poslanec Bordon.

VINCENCIJEVA KONFERENCA ZA POPLAVLJENCE

V zamejstvu se množijo pobude za pomoč prizadetim zaradi nedavnih hudih poplav v Sloveniji. Vincencijeva konferenca nam je posredovala vabilo članom in dobrotnikom, naj darujejo za poplavlence. Darove sprejemajo krožki Vincencijeve konference, oddati pa jih je moč tudi v trgovini Fortunato v Trstu.

Napovedano je tudi že novo srečanje Kluba prijateljstva, ki je namenjeno starejšim občanom. V sredo, 14. t. m., je bila v ulici Donizetti 3 v Trstu filmska predstava, na kateri je inž. Marjan Jevnikar vrtel filme o potovanjih po Severni in Južni Ameriki.

Župnija sv. Janeza Krstnika - Devin
Dekliški zbor Devin
Fantje izpod Grmade
vabijo na

KONCERT Črnuškega okteta,

v cerkvi sv. Ivana v Štivanu, v petek, 16. t. m., ob 20.30.

Ob tej priložnosti bosta arhitekta Danilo Antoni in Robi Filipaz prikazala sedanje stanje cerkve in potrebna obnovitvena dela.

V prostorih gostilne Terčon v Mavhinjah bo v ponedeljek, 19. novembra, ob 20. uri pogovor o temi

Zaščita Krasa in domače prebivalstvo Večer prireja Mladinska sekcija Ssk.

—o—

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

Ivan Cankar HLAPCI

Režija Boris Kobal

V petek, 16. novembra, ob 20. uri - ABONMA
RED K

S TRŽAŠKEGA**CESAR FRANCK V IZVEDBI
HUBERTA BERGANTA**

Znani slovenski orglar Hubert Bergant je v četrtek, 8. novembra, nastopil v okviru tretjega abonmajskega koncerta tržaške Glasbene matice. Na orglah tržaške stolnice je izvajal izbor skladb francoskega skladatelja Cesarja Francka, ob 100-letnici smrti tega najpomembnejšega francoskega pisca orgelskih skladb. Precejšen mraz je pomenil neljubo težavo za Huberta Berganta, ki pa je vseeno, kot odlični poznavalec in interpret, znal poustvariti v cerkvi tisto slovesno vzdušje, a tudi mehko in toplino, ki so značilne za Francka. Zahtevnost skladb, pestrost barv, suverenost organista: vse to je prispevalo, da je bil koncert posvečen Cesarju Francku lepo doživetje, ki je navdušilo poslušalce.

FILMSKI FESTIVAL ALPE-JADRAN

Od 5. do 11. decembra bo v Trstu drugi mednarodni filmski festival »Alpe-Jadran«. Organizira ga Združenje Cappella Underground v sodelovanju z Združenjem filmskih kritikov Lombardije in Treh Benečij. Pokroviteljstvo nad prireditvijo imajo dežela Furlanija-Juljska krajina, tržaška pokrajina in ministrstvo za turizem. Gradivo bodo poslale dežele delovne skupnosti Alpe Jadran. Obravnavalo bo splošno film-

Mavrica misli - vez med ljudmi

Pod tem geslom se bo v soboto, 17. novembra 1990 v mali dvorani Kulturnega doma v Trstu — ul. Petronio 4 — ob 14.30 v prvem in ob 15. uri v drugem sklicanju odvijal

28. REDNI OBČNI ZBOR

Zveze slovenskih kulturnih društev —
Trst, Gorica, Videm

sko in televizijsko proizvodnjo ter dve posebni sekciji, ki bosta posvečeni švicarskemu kantonu Ticino ter komediji madžarskega kova, ki je bila značilna za madžarsko in italijansko filmsko proizvodnjo v desetletju 1930-40. V okviru prireditve bodo organizirali tudi mednarodni simpozij o odnosu med jezikom in narečjem v mednarodni filmski proizvodnji s posebnim ozrom na Srednjo Evropo.

**PRIZNANJE VINU
EDIJA KANTETA**

V zadnji številki italijanskega tednika L'Espresso (7.11.) znani enolog Luigi Veronelli piše o teranu, ki ga je lani pridelal Edi Kante iz Praprota. V predstavitvi pravi, da to vino priča o ljubezni človeka, ki ga je pridelal. Po besedah znanega enologa ima teran Edija Kanteta izrazito rubinasto rdečo barvo, značilen vinski vonj, ki lahko spominja na maline, istočasno pa tudi na kamen, razžarjen od sonca. To je suho vino, pravi Veronelli, ki v celoti odraža svoj temeljni, prijetni kislasti okus, kar mu daje prijetno svežino, ne da bi pri tem prizadel harmonijo celote. Ediju Kantetu tudi mi čestitamo ob pomembnem priznanju.

25-letnica P.D. Štandrež

V župnijskem domu Anton Gregorčič v Štandrežu je bila v nedeljo, 11. t.m., dobro obiskana jubilejna prireditev ob 25-letnici ustanovitve Prosvetnega društva Štandrež. Kot je povedal v priložnostnem govoru kulturni delavec in predsednik Zveze slovenske katoliške prosvete iz Gorice dr. Damjan Paulin, je ustanovitev Prosvetnega društva Štandrež poživila kulturno življenje v tej vasi, ki je imela že stoletno tradicijo na področju kulturnega ustvarjanja. Nedeljski večer je pomenil prikaz sedanjega pestrega delovanja v tem društvu.

Pod vodstvom Elvire Chiabai je nastopil mladinski zbor, Valentina Pavo je povezovala razne točke in vodila domači mešani zbor; s tremi pesmimi je kot gost nastopil dekliški zbor Alenka iz Števerjana, nastopili pa so še gojenci štandreške podružnice Glasbene šole »Emil Komel«, čla-

nice baletne skupine, ki jo vodita Nataša Sirk in Kristina Marušič, in člani uveljavljene dramske skupine štandreškega društva, ki so uprizorili vrsto scen iz najbolj uspešnih komedij, katere so uprizarjali v zadnjih letih. Na koncu večera so se vsi nastopajoči poslovili s skupno veselo pesmijo ter goste te jubilejne prireditve povabili v kletne prostore, kjer se je praznik nadaljeval, obenem pa je bila to tudi priložnost, da so si ogledali zanimivo fotografsko in zgodovinsko razstavo o Štandrežu in posredno o delovanju društva samega.

Ob 25-letnici delovanja je Prosvetno društvo Štandrež izdalo tudi 200 strani obsežno publikacijo, v kateri je 270 posnetkov in vrsta opisov zgodovine Štandreža in tamkajšnjih prebivalcev. Prosvetno društvo Štandrež je v minulih dneh imelo tudi občni zbor.

POMOČ POPLAVLJENCEM V SLOVENIJI

V nabiralni akciji, ki jo je sprožil Svet slovenskih organizacij, so do ponedeljka, 12. novembra, zbrali na sedežu Slovenske prosvete v Trstu 3.570.000 lir.

K začetni vsoti 500.000 lir, ki so jo darovali člani odbora SSO, je treba dodati za Trst: Olga Ban 20.000, Julka Štrancar 100.000, Marija Valenčič 50.000, Sabina Godina 50.000, Vilma Sancin 50.000, Anica Sancin 50.000, Valerio Majer 50.000, Marta Pozar 200.000, družina Sosič 100.000, družina Marjan in Miranda Bajc 100.000, družina Marija in Srečko Čebren 50.000, E.P. 250 tisoč lir, družina Grizoni 150.000, družina Močnik 100.000, N.N. (S.R.) 150.000, Viktorija Kosmač 100.000, družina Jože Škrk 300.000, Boris Kuret 500.000, Miro Tavčar 200.000, Franc Bavdaž 1.000.000.

**NOVE KNJIGE GORIŠKE
MOHORJEVE DRUŽBE**

Goriška Mohorjeva družba bo v knjižni zbirki za leto 1991 ponudila ob Koledarju 1991 izredno zanimivo knjigo, ki jo je po kroniki komenskega dekana Viktorja Kosa in pričevanju Komencev, Rihemberčanov ter drugih o deportaciji na Bavorskem, napisala Dorica Makuc. Knjiga bo imela naslov »In pojili boste nemško zemljo«, po verzju neke pesmi.

Ob 100-letnici rojstva Franceta Bevka bo Goriška Mohorjeva družba izdala zbirko »Legend«, ki jih je Bevk objavil v prvih letih svojega pisateljskega ustvarjanja. Knjigo je uredil in ji napisal uvodno študijo prof. Janez Dolenc, likovno pa jo je opremila ak. slikarka Jana Dolenc.

»Primorski slovenski biografski leksikon« začenja letos novo, četrto knjigo. Izšel bo 16. snopič; to izredno pomembno enciklopedično delo ureja prof. Martin Jevnikar.

Letos pa ponuja Goriška Mohorjeva družba svojim bralcem še eno knjigo, s katero začenja novo zbirko s pomenljivim naslovom »Naše korenine«. Prva knjiga te nove zbirke bo posvečena Sveti gori. Priznani zgodovinar dr. Branko Marušič je uredil gradivo s strokovnega posveta o tej znani primorski romarski cerkvi, ki je bil 27.10.1989 v frančiškanskem samostanu ob božjepotni cerkvi.

PRVA SEJA NOVEGA ODBORA SSO

Novi odbor Sveta slovenskih organizacij je imel pod predsedstvom Marije Ferletič prvo sejo, ki jo je posvetil organizacijskim vprašanjem. Porazdeljene so bile funkcije in je bilo sklenjeno, naj odbor v kratkem organizira širši posvet, ki naj služi kot priprava na spremembe statuta za sorazmernejše predstavništvo, še bolj pa kot priložnost za razgovor o smernicah za novi operativni načrt, ki naj včlanjena društva približa izvršnemu odboru. Ta naj z delovanjem ublaži napetosti in trenja, ki so prišla do izraza na občnem zboru.

Sledila je razprava o vprašanjih, ki zadevajo odnose v ožjem manjšinskem prostoru, še zlasti s slovenskimi političnimi in družbenimi krogi, pri čemer sta bila poudarjena avtonomija Sveta slovenskih organizacij in njegovo samostojno delovanje, ki je usmerjeno v skupno dobro vse naše skupnosti. Odbor je tudi razpravljal o raznih vidikih uresničevanja slovenskega zaščitnega zakona ter o stikih s sorodnimi manjšinskimi organizacijami.

Pisma uredništvu:**ŠE O OPENSKI ŽUPNIJI**

V pismu uredništvu, ki so nam ga poslali v objavo Vladimir Vremec, Pavel Vidau, Andrej Stekar, Danila Ferluga in Marija Kacin, ter smo ga objavili v Novem listu dne 25.10.90, je izostal zadnji odstavek. Na prošnjo piscev ga objavljamo v tej številki. Glasi se takole: »Dne 11. oktobra je po svoji tajnici dr. Drago Štoka sporočil, da odstopa od akcije za opensko župnijo. Za to odločitev ni navedel nobenega razloga. Vsekakor delegacija z Opčin, od Banov in Ferlugov jemlje na znanje njegovo odločitev in izjavlja, da odslej dr. Drago Štoka nastopa samo v svojem imenu«.

Iz korektnosti in zaradi jasnosti moramo pripomniti, da je Primorski dnevnik nekaj dni po objavi pisma openske delegacije priobčil izjavo dr. Štoke, iz katere izhaja, da je svoje stališče do vprašanja zavzel, potem ko sta škof Bellomi in njegov vikar msgr. Škerl dala »popolna zagotovila in jainstva«, da bo ostala openska župnija sv. Jerneja v slovenskih rokah.

Ured.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Osmi galebov šolski dnevnik

V začetku šolskega leta so osnovnošolski otroci in učenci nižjih srednjih šol prejeli šolski dnevnik za vpisovanje raznih podatkov, obvestil, šolskih in domačih nalog, urnikov, opravičil in drugih s šolo povezanih sporočil. Uporabljajo ga tudi dijaki drugih šol, saj so postale dijaške knjižnice preskromne, pravijo, te pa tudi niso »dnevnik« za vsakdanje beležke in dnevno rabo.

Slovenski denarni zavodi v Trstu in Gorici so poklonili našim šolarjem to svojevrstno darilo ob Mednarodnem dnevu varčevanja, ki ga že vrsto let praznujemo 31. oktobra. Izdalo pa ga je Založništvo tržaškega tiska kot prilogo mladinske revije Galeb; tehnična oprema je bila zamišljena v studiju Graficenter, tiskala pa ga je tiskarna Stella. Nova izdaja je v primerjavi s prejšnjimi kakovostno obogatena z ilustracijami in stripi, včasih prav posrečenimi, znanega slovenskega ustvarjalca Bineta Roglja, tako da je dnevnik za učence zelo uporaben in hkrati zabaven.

Ob listanju po njem je vsak, ki količkaj pozna šolsko življenje, res prijetno presenečen. Dnevnik prinaša tudi pomembne obletnice (še marsikdaj bi lahko vključili, kar bi dnevnik le obogatilo) in tako je hkrati karseda poučen, neke vrste »knjiga spomina« v malem. Ob koncu dnevnika pa še prav prijetna novost: seznam z naslovi vseh slovenskih šol vseh vrst in stopenj v tržaški, goriški in videmski pokrajini. V tem delu dnevnika so navedena slovenska prosvetna društva, športne organizacije in tudi druge slovenske ustanove. Škoda, da ni omenjeno tudi slovensko časopisje, ki izhaja v zamejstvu.

Pazljivega bralca pa v dnevniku marsikaj moti. Pri navajanju prazničnih dni ne moremo za 25. april vsiljevati izraza *Praznik osvoboditve* Mnenja sem, da bi morali to natančneje določiti, čeprav v Italiji uradno res imamo »dan o

svoboditve« 25. aprila. Mislim, da bi bila dovolj oznaka *državni praznik*, saj nas je osvobodila jugoslovanska armada 1. in 2. maja 1945.

Glede ocenjevanja pa naslednje. To ne »poteka«, kot je zapisano, *teden dni pred koncem pouka*, marveč je po različnih šolah različno, odvisno je pač od števila razredov po posameznih zavodih. Ko bi bilo tako res, bi se dijaki vseh osem dni pred koncem pouka več ne učili. Le ocene morajo biti objavljene istega dne na vseh šolah, razen v primeru, ko »zakon« ali okrožnice o začetku in koncu pouka ne predpisujejo drugače. Tudi raba velikih in malih črk, čeprav je njihova izbira morda res umetniško bolj v skladu z vsebino, ni posrečena. Zakaj ponekod samo male, drugod pa le velike črke, ni povsem jasno. Otroci se takim izbiram težko privadijo in bodo kasneje zategadelj marsikaj narobe pisali. Mislim, da tudi naziv *ime očeta* ni v skladu s pravili slovenskega jezika. Bolje bi se dalo napisati: *Očetovo/Materino ime*. Tudi izraz *službena telefonska številka* ni najprimernejši, saj vsi starši naših otrok vendarle niso v

službi. Marsikdo opravlja tudi prost poklic ali je obrtnik, delavec, mehanik. Rekli bi lahko: *tel. št. njegovega/njenega urada* ali *tel. št. njegovega/njenega delovnega mesta* itd. Prav tako ni najbolj posrečen izraz *Sporočila šola-starši*. Do volj bi bilo: *Sporočila staršem*. Pri nekaterih navedbah ob raznih obletnicah pa moti večkratno ponavljanje besede *pisec* (20. nov., 11. dec., 8 jun.), saj je Adam Bohorič prvi slovenski slovarničar, A.T. Linhart je dramatik in zgodovinar, Primož Trubar pa je utemeljitelj slovenskega knjižnega jezika, in oče slovenske knjige; Mirko Rupel (20. dec.) je literarni zgodovinar in kritik; ukvarjal se je sicer tudi z jezikovnimi vprašanji, pa ni jezikoslovec. 5. maja 1945 je bila v Ajdovščini na seji SNOS ustanovljena prva slovenska Narodna (in ne ljudska) vlada. Tudi trditve »Črna roka« je umorila (10. marca) Stanka Vuka in ženo Danico, sestro heroja Tomažiča se mi zdi pretirana, saj še ni raziskana in zgodovinsko utemeljena.

Pri navajanju društev, naslovov, organizacij ne pišemo narekovajev. Zaradi lažjega razumevanja se da z moderno tiskarsko tehniko uporabiti poševen tisk ali kurziv, torej ne »Soča«, »Edinost«, marveč Soča in Edinost ali Soča, Edinost, Slavljansko društvo itd. V Galebov dnevnik se je vtihotapil tudi kak tiskarski škrtar: Jakob Aljaž ni umrl v Dovljah, marveč v Dovjah na Gorenjskem.

(s+r)

Spomenka Hribar v zadnjem »Ognjišču«

V začetku tega meseca je v Kopru izšel verski mesečnik Ognjišče. Urednik revije Franc Bole je tokrat kot gostjo meseca intervjuval Spomenko Hribar, ki je v Sloveniji prva začela poudarjati nujnost narodne sprave, do katere je simbolično prišlo v Kočevskem Rogu, 8. julija letos.

Letošnji prvi november, piše uvodoma urednik Ognjišča, je bil drugačen od vseh dosedanjih po drugi svetovni vojni. Prvič so svojci lahko molili in prižigali sveče ob množičnih grobovih svojih dragih, ki so padli kot žrtve

bratomorne vojne in se jih doslej sploh ni smelo omenjati.

Spomenka Hribar je povedala, da izhaja iz komunistične družine in da o stvareh, ki so se dogajale med vojno, ni nič vedela. Tudi v šoli je tega niso učili, zato je začela resnico spoznavati šele, ko je imela 34 let. Že prej je bila večkrat v konfliktu s partijo, da pa je s komunistično idejo nekaj narobe je, kot sama pravi, spoznala tisti hip, ko je izvedela, da je bilo v imenu nje tako hladnokrvno in brutalno pobitih na tisoče ljudi.

Končno je prišel čas, ko je treba te stvari razčistiti, je rekla Spomenka Hribar odgovornemu uredniku Ognjišča. To pa je bilo mogoče storiti le simbolno, kajti tisti ljudje so mrtvi. Treba pa je bilo dati živim zadoščenje za mrtve.

Spomenka Hribar je tudi članica začasnega iniciativnega odbora za Svetovni slovenski kongres. V razgovoru s Francetom Boletom je poudarila, da so Slovenci po svetu ne glede na vse razmere vendarle ostali Slovenci. Slovenija je še vedno njihova domovina. Tudi v svetu je naš sploh prisoten proces poglobljanja narodnostnega občutenja, ugotavlja S. Hribar. Celo v ZDA, kjer živi brezlična mešanica različnih narodnosti, se zdaj uveljavlja težnja, da je pripadnost nekemu narodu vendarle bogastvo. Tudi naši ljudje so se začeli zavedati svojih korenin. Zavedli so se, da se je treba bolj povezovati, sodelovati, da so ustvarjalne sile naroda dragocena stvar. Premalo nas je in zato moramo biti čim bolj povezani, je poudarila Spomenka Hribar. Iz takega vzdušja izhaja zamisel o Svetovnem slovenskem kongresu.

Kar zadeva jugoslovanski problem pa je Spomenka Hribar poudarila, da imamo zdaj Slovenci edinstveno priložnost za odcepitev. Te možnosti nikakor ne smemo zapraviti. Tako bomo Slovenci lahko preizkusili svojo moč in marljivost kot samostojen narod. Včasih se je pač treba odločiti za nekaj, pa če to piše v ustavi ali ne, je zaključila Spomenka Hribar.

»Mandragola« v KD v Trstu

V Kulturnem domu v Trstu je bila 9. t. m. premiera nadvse duhovite komedije »Mandragola« avtorja Niccolòja Machiavellija. Delo je režiral Georgij Paro, eden najuspešnejših jugoslovanskih režiserjev, gostovalo pa je Primorsko dramsko gledališče iz Nove Gorice.

Predstava je bila nadvse zabavna in sproščujoča, že zaradi samega teksta, ki je izredno posrečen. V to igro pa je režiser spretno vključil še nekaj lastnih domislic. Uspelo mu je, da je tudi publiko pritegnil v dogajanje na odru. Vrtljivi oder, ki si ga je zamislil scenograf David Flaten, je bil zelo praktičen in učinkovit. Pred gledalčevimi očmi je znal pričarati v nekaj trenutkih popolnoma drugačno sliko. Lepe kostume za Mandragolo je izdelala Marija Vidau. Končno pa gre pohvala tudi Cirilu Kosmaču, ki je zelo spretno prevedel Machiavellijevo komedijo.

Zgodba, ki si jo je zamislil znani italijanski dramaturg in pisec političnih spisov Niccolò Machiavelli, je v bistvu precej preprosta, a izredno bistroumno izpeljana. Gre za ljubezen mladega Callimaca do lepe Lucrezie, žene starega in omejenega odvetnika Messerja Nicie. S pomočjo spletkarskega Liguria uspe mladeniču prevarati

starega moža, da mu nevede dovoli postati ljubimec njegove žene. Messer Nicia si namreč za vsako ceno želi potomstva. Callimaco se mu predstavi kot zdravnik in ga prepriča, da mora njegova žena popiti zvarek iz mandragole, če želi zanositi. Opozori pa ga, da bo moral moški, ki se bo prvi dotaknil mlade Lucrezie, po osmih dneh umreti. Zato stari mož s pomočjo Liguria, sluge Sira in patra Timoteja ujame nekega potepuha, ki pa ni nihče drug kot Callimaco, in ga pripelje k mladi ženi. Ko ta izve za omejenost svojega priletnega moža, si seveda izbere Callimaca za ljubimca.

Z Mandragolo je Machiavelli ostro ožigosal pokvarjeno florentinsko družbo iz 16. stoletja z njenimi spletkami in lažmi. Edino, kar zanima akterje te igre je, da bi njihova pokvarjenost ne prišla na dan.

Vsi člani Primorskega dramskega gledališča so se v svoje vloge odlično živeli. Nekateri odlomki so bili po mnenju občinstva morda nekoliko preveč razvlečeni, a napetost do konca predstave ni popustila. Publika je igralce nagradila z dolgim in navdušenim aplavzom.

HJ

Sodobno kmetijstvo

Sečnja in gospodarjenje s kmečkim gozdom

Sečnja je vključena v gospodarjenje z gozdom kot najpomembnejši in najbolj racionalni pripomoček za nego gozda, kakršna je potrebna v razvojnih stopnjah od mladovja do debeljaka, obenem pa močno vpliva na razvoj gozda.

V Sloveniji je 63% gozda v kmečki lasti in les, pridobljen iz njih, je pomemben surovinski vir za nadaljnjo predelavo v vse vrste industrijskih izdelkov. Uspeh gospodarjenja je močno odvisen od navezanosti kmeta na gozd, obenem pa napredek kmetije ter večji dohodek od kmetijstva in drugih virov omogočata uspešno gospodarjenje z gozdom ter preprečujeta preveliko odvisnost od gozda, s tem pa zagotavljamo večjo vrednost gozda.

Kakovostni les lahko visoko ovrednotimo in prav to je cilj gozdnega posestnika. Takšen cilj je mogoče doseči na rastiščih, na katerih proizvodna sposobnost še zdaleč ni izkoriščena. V ta namen moramo uporabiti znanje za pripravo večjih in zahajnejših posegov v gozdu. Samo gozd, ki ima čimbolj naravno zmes drevesnih vrst in zadostno zalogo lesa, bo uspešno opravljal gospodarsko vlogo. Ustrezna gojitvena tehnika pri negi vseh razvojnih oblik nam omogoča, da negujemo stari gozd in nabiramo vrednostni prirastek na najbolj kakovostnem drevju. Kjer to ni mogoče, začnemo sestoj pomlajevati in omogočiti uspešen razvoj mladja, ki bo omogočil usravnovešen razvoj gozda in tako krepil vse njegove funkcije. Eden poglobitvenih ciljev gospodarjenja z gozdom je pridelava debelega in kakovostnega lesa. Zato naj bo mladega gozda le toliko, kolikor ga potre-

bujemo za nepretrgan razvoj in krepitev vseh funkcij gozda, pri tem pa je treba upoštevati sedanjo prehudo obremenitev gozdov zaradi emisij, ki povzročajo kisli dež in zaradi divjadi, škodljivcev, boleznih ter plinov.

Potrebni so melioracijski posegi. Malo donosne gozdove izboljšujemo s premenami. V teh so namreč v preteklosti močno sekali in steljarili. S steljarijo je treba prenehati, saj odvzem odpadlega listja slabša gozdna tla. Če v bukovem gozdu vsaka tri leta grabimo steljo, zmanjšamo prirastek za več kot 10%.

V negi gozda je zajeta nega celotnega ekosistema, ki ga sestavljajo raznolike živali. Zato puščajmo stara votla drevesa in pomagajmo krepiti njegovo biološko varstvo.

V vsem delu je ravno sečnja dejanje, ki pomeni konec razvoja in zorenja drevesa ali skupine dreves. Če je drevje opravilo svojo nalogo, ga zaradi zrelosti posekamo.

Delo v gozdu se začne, ko polje miruje ali ko pride zima. Nekoč smo poznali samo sečnjo v obdobju mirovanja rasti, ker so biološke zahteve bile kar najbolj usklajene z uporabnostjo. Danes zaradi potreb industrije ni več tako. Nikakor pa ne smemo spregledati časa sečnje in tehnične uporabnosti hlodovine, pa tudi ne poškodb na mladovju in starejšem drevju pri sečnji in spravilu. Sortiment bukve, bora in javorja pri višjih temperaturah zelo hitro izgubljajo tehnično in estetsko vrednost, zato v nižinah, kjer prevladujejo listavci in rdeči bor, sekamo od oktobra do

aprila. Droben les za predelavo in kurjavo sekamo vse leto, z zmanjšanjem v maju in juniju, ker v tem obdobju gnezdi ptičice, ki rabijo mir. Les listavcev je najboljši, če jih sekamo, potem ko jim odpade listje. Spomladi in poleti posekan les je preveč izpostavljen neugodnim podnebnim vplivom, ki pospešujejo razvoj boleznih in škodljivcev.

Pri nekaterih kmetih se je do danes ohranila sečnja »na suš«. Bukve, podrte med 15. avgustom in 15. septembrom, pustijo dva do tri tedne ležati z neokleščeno krošnjo, da listje ovne, šele nato podrto drevo izdelajo. Merjenja so pokazala, da takšen les v treh tednih izgubi 200 kg vlage na kubik.

Bukovina je po takšni sečnji bele barve in se ne kviri, tudi če leži v gozdu dalj časa. Samo gozd, ki ima čimbolj naravno zmes drevesnih vrst in dovolj visoko lesno zalogo, bo lahko opravljal svojo večnamensko vlogo. Sečnja in spravilo lesa sta del nege gozda, zato z nepravilnim posegom ne zapravimo tistega, kar je nastajalo dalj od enega človeškega življenja.

Z. T.

—o—

V Sloveniji se pripravljajo na plebiscit o suverenosti in samostojnosti. S predlogom se strinjajo vse stranke, zastopane v skupščini. To za Slovenijo naravnost življenjsko vprašanje bodo seveda morali urediti z zakonom.

Predsednik republike Cossiga bo pristojnim parlamentarnim komisijam poročal, kar mu je znano o aferi »Gladio«, to je polvojaški tajni službi v okviru Atlantske zveze. Ta je imela v Italiji 622 agentov, skladišča orožja in streliva ter bi stopila v akcijo v primeru sovražnega vojaškega vdora z Vzhoda.

France Bevk HUDA URA

1.

Bil je že večer, ko je Mohor legel po peči, da bo nekoliko zadremal. Ko se je prebudil, je bilo že pozno v noč. Sédel je in prisluškoval v temo. Na steni je stokala ura. Skozi odprto okno je bilo slišati cvrčanje kobilic v vrtu. Toda čutil je, da je poleg njega še nekdo v izbi in da gori luč. Duh gorečega stenja mu je dražil nosnice.

Molk.

Za mizo je sedela mati. Medli prameni brlevke, ki jo je bila potegnila čisto k sebi, so se ji prelivali po rjavem obrazu in po kostanjevih lasih. Brala je iz velike mašne knjige. Na peči je zašumelo, tedaj je položila naočnike na mizo in se ozrla po sinu.

Če se je spomnila, kakšen je bil nekdanj — in vselej, kadar ga je pogledala, se je spomnila na to — jo je zapeklo. Da, saj je bil zmeraj velik in močan, zdrav, v obraz rdeč z izrazitimi potezami, s svetlimi brki. Nafrljeni lasje so mu silili navzgor ko grm, mu delali visoko čelo. Le modre oči — moj Bog, le te oči! Desno oko mu je bilo na videz nespremenjeno, le da se je upiralo v človeka brezizrazno, kakor da je iz stekla. Levo je bilo iznakaženo, z belo

kroglico v zenici, mrtvo, brez duše, skoraj grozno. Nad njim je prav pod obrvjo zijal globok obrastek stare rane ... Naj ga je pogledala kadarkoli, vsakokrat ji je obstal pogled na njegovih mrtvih očeh.

»Mohor, pojdi v posteljo!«

To mu je rekla z glasom, kot bi prigo-varjala bolnemu otroku. Odkar se je vrnil iz vojske, je tako govorila z njim. Da, saj je dobro čutila, da ga njena nežnost nekako draži. Sprva je to molče prenašal, boli zaradi nje kot zaradi sebe. Saj ji je moral biti le hvaležen, ker ga je učila hoditi po klancih kot otroka: »Tu je tepka, tu skala, tu grm, a tu jarek.« Zdaj je vedel za vse, ni več potreboval njene pomoči. Če mu jo je kljub temu nudila, je nestrpnost zalajal nad njo. Toda ona ni odnehala, kakor da mu hoče s svojo nežnostjo olajšati težke ure. Ne, saj ga ni hotela nalašč vznemirjati, a se skrbljivosti tudi ni mogla odreči.

Sin se je zganil, kakor da se je prestrašil materinega glasú. Da, saj je čutil, da je nekdo v izbi. Ni ji odgovoril. Poguznil se je s peči, poiskal črne naočnike, ki jih je zmeraj nosil pred ljudmi. Odkar je slišal po strani: »Kako grozno ga je gledati ...«

Oblekel si je jopič, s klina na tramu je snel klobuk.

Bregarica ga je opazovala. Vsako reč je gladko našel. Z večjo gotovostjo v temi kot podnevi ... Glasno je zaprla knjigo in vzdihnila.

»Že zopet boš ponoči hodil okrog?«

»Ne bom se izgubil, ne!«

Glas mu je bil nejevoljen, skoraj zadirčen. Prestrašil se ga je in se zdrznil. Poslednje čase je bil čudno razdražljiv. Krotil se je, a je samo po sebi uhajalo iz njega ... Ozrl se je proti uri, ki je stopkaje nihala na steni. Ali je že pozno? Vprašal bi bil, a je požrl besedo.

»Vsako noč se bojim, da se ti kaj ne zgodi.«

Molk. Vzel je palico, ki ga je čakala v kotu, in stopil pred hišo.

Julijska noč. Dan je bil soparen. Proti večeru se je bil dvignil izza Jalovca velik oblak, visel nad Kozaršči ko temno pristrešje. Zapihal je veter. Zrasel je bil iz tihote tako naglo kot blisk. Veje so se zganile, listje je zašumelo. Oblak se je preklal in se zdobil ko ledena plošča. Izvil je. Nebo se je docela očistilo. Rdečke zvezde so bile narahlo zastrte. Zemlja je od trenutka do trenutka boli sveže dihalo. Luči v hišah so ugašale druga za drugo, ljudje so legali k počitku.

Slepec je stopil v enega izmed klancev, ki so se razpredali po vsem pobočju ko naičevina in vezali med seboj baite in kmetije. Sapa je šuštel, voda je curela v

D. JELINČIČ: »ODPRAVA NA EVEREST JE USPELA«

■ nadaljevanje s 3. strani

— *Ste bili kdaj v nevarnosti?*

Nihče od članov naše odprave se ni nikoli znašel v nevarnosti. Med nami je bilo ogromno izkušenih alpinistov, ki so znali oceniti nevarnost in torej niso hoteli tvegati.

V času, ko smo mi naskakovali vrh, pa je umrl član japonsko-korejske odprave. Srečala ga je naša udarna trojica — zakonca Štremfelj in Jeglič. Našli so ga popolnoma izčrpanega, ko se mu je že bledlo. Za takšno višino je bil tudi preslabo oblečen. Prosil je kisika, ki pa ga naši niso imeli več pri sebi, saj so se ravnokar vračali z vrha. Fantu so svetovali, naj se vendar vrne, saj drugače ne bo preživel. Kmalu zatem je umrl od mraza in izčrpanosti...

— *V katerem jeziku ste se sporazumevali med vami in kakšni so bili odnosi med člani odprave?*

Govorili smo tri jezike: slovensko, italijansko in angleško. Odprava Alpe Adria je bila torej res kozmopolitska. Tudi odnosi med nami so bili izredno dobri. Bili smo skoraj edina odprava v baznem taboru, v kateri se niso člani nikoli skregali. Čeprav se v začetku mnogi nismo poznali med sabo, smo kmalu vzpostavili res prijateljske stike.

— *Bo o odpravi Alpe Adria izšla še kaka knjiga s podpisom D. Jelinčič?*

Na odpravi sem pisal dnevnik. Zapisoval sem si vse, kar sem doživel in mislim, da bom svoje zapiske izdal v knjižni obliki, saj o tej odpravi lahko povem veliko zanimivega.

SPOMENKA HRIBAR V ZADNJEM »OGNJIŠČU«

■ nadaljevanje s 6. strani

Ognjišče objavlja še vrsto zanimivih člankov in drobnih novic iz vsega sveta, pisma bralcev, športne vesti, kroniko raznih verskih prireditev, recenzije novih knjig itd. Priloga pa je posvečena sv. Ignaciju Lojolskemu.

NOVI DAVKI

V davčni prijavi za prihodnje leto čaka italijanske davkoplačevalce neprijetno presenečenje: davki na stanovanje se bodo povprečno povišali za 50 odstotkov v primerjavi z letom 1988. Vlada je namreč vložila popravek k finančnemu zakonu za leto 1991. Ob tej priložnosti so bili objavljeni tudi novi katastrski koeficienti, ki jih bo treba upoštevati pri davčnih prijavah za leto 1990 in 1991. Ti so za 25 odstotkov višji od leta 1989 in za 45 do 50 odstotkov višji v primerjavi z letom 1988. V zakonskem popravku pa so prenesli na leto 1992 še nadaljnje povečanje katastrskih rent. Novi ukrepi bodo morali biti objavljeni v »Uradnem listu« najkasneje do 30. aprila 1991. Veljali pa bodo tudi za kupoprodajne pogodbe in za zapuščino po 31. decembru 1991. Dotlej stopijo v veljavo samo ovrednoteni katastrski koeficienti. Za kupoprodajne pogodbe in zapuščine, ki so bile obravnavane v letošnjem letu, veljajo lanskoletni koeficienti.

UKRAJINA HOČE BITI OPAZOVALKA

Republika Ukrajina je formalno zahtevala, naj ji bo priznan status opazovalke na vrhunskem sestanku, ki ga bodo imele od 19. do 21. t.m. v Parizu države članice Konference za varnost in sodelovanje v Evropi. Zahtevo je Ukrajina sprožila v dveh smereh: s pismom svojega zunanjega ministra Zlenka francoskemu kolegu Dumasu, in z nastopom ukrajinskega stalnega predstavnika pri Združenih narodih, ki je zadevno prošnjo oziroma poziv naslovil na veleposlanike pri Svetovni organizaciji.

Znano je, da je Ukrajina julija letos oklicala suverenost s formulacijo, da na ta način postaja tudi partner v mednarodnih odnosih, konkretno tudi v evropskih strukturah in še posebej pri helsinškem procesu.

POSVET O KMETIJSTVU

Goriška pokrajinska uprava namerava prihodnjo pomlad prirediti pokrajinsko konferenco o kmetijstvu. To bo priložnost, da bodo goriški pokrajinski upravitelji, deset let po podobnem posvetu ponovno ocenili stanje kmetijstva in ugotovili, katere sektorje bi kazalo razviti. Z deželnim zakonom o decentralizaciji in na osnovi vsedržavnega zakona o reformi krajevnih uprav bodo namreč pokrajine imele večje pristojnosti pri gospodarskem načrtovanju.

V tem smislu je goriški pokrajinski odbornik za načrtovanje Bressan že stopil v stik z deželnim odbornikom za kmetijstvo Benvenutijem, predsednikom trgovinske zbornice iz Gorice Bevilacqua, ravnateljem pokrajinskega nadzorništva za kmetijstvo Pascolinijem ter predstavniki kmetijskih strokovnih organizacij.

Konferenca bo priložnost za načrtovanje novih pobud v kmetijstvu. Pri tem naj bi temeljiteje izkoristili nove zakonske instrumente, finančna sredstva in možnosti razvoja nekaterih specifičnih sektorjev, ki so posebno primerni za Goriško.

»PACTA SUNT SERVANDA«

Družbeno-politično društvo Edinost je ob 15. obletnici podpisa osimskih sporazumov priredilo v Trstu predavanje profesorja Sama Pahorja o pravnem položaju Slovencev v Italiji, Hrvatov v Moliseju in Italijanov v Sloveniji in na Hrvaškem. Uvodno besedo je imela Jagoda Kjuder, večer pa je vodil časnikar Luciano Ceschia. Prireditev je potekala pod geslom »Pacta sunt servanda« — Sporazume je treba spoštovati.

Beri - širi - podpiraj »NOVI LIST«

v plitvih, izsušenih grapah. Pesem kobilic, glas sove. Od cerkve, ki je stala na položišču nasprotnega hriba, se je oglasila ura. Zateglo, šibko, a bistro slepčevu uho jo je ujelo.

Postal je in se oprl na palico. »Ena, dve...« Premikal je ustnice in štel. Neka misel, ki mu je med tem nepoklicana šinila v glavo, ga je zmotila. Enajsta? Polnoč? Ni vedel. Nejevoljno je stresnil z glavo.

Dalje, dalje... S palico je tipal ob kamenitem zidu, ki je oklepel sadovnjak. Bil je tako raztresen, da se je trikrat ustavil. Ali ni zašel? Klanec se je nagnil globoko pod sé, ob njem je tekla grapa. V ozki strugi, ki je bila polna kamenja, je voda pela, curela in klokotala. Ali ne bo prišel prepozno? O tem je bil skoraj prepričan, vendar se je podvizal dalje. Včasih je še bolj pozno hodil isto pot.

Hoja po kamenju, po razritem klancu, ki je bil ko izsušena struga potoka, mu je bila v muko. Zdaj pa zdaj je zadel ob kamen, ali pa mu je roka hlastnila v prazno. Vsakokrat se je zamajal in z rokama lovil ravnotežje. Skozi stisnjene zobe se mu je izvila pridušena kletev.

Pa mu je bila vsaka pot še težja ponednevi, ko so ga motili vsakovrstni glasovi. Ponoči so bili glasovi redkejši, stalni, čisto določni, po katerih se je ravnal. Napenjal je sluh in jih je lovil. Na vsakih dvajset

korakov je voda drugače pela. Tu v brzici, tam v slapcu, ki je padal v kotanjico. Ob brzici stojé gabri, a ob tolmunčku hrast. Zamahnil je s palico, ki je udarila ob deblo. Dà, tu je. Tih smeh mu je razširil lica. Vse kot nekdanj, le da je drevje najbrž bolj košato in ima višje vrhove. Korito. Pod žlebom se je penila voda, da so se delali mehurčki. Zdelo se mu je, da jih vidi. Ko je bil še majhen, so se mu zdeli tako skrivnostni. Razpotje. Ena pot se cepi k Bajtarju, a druga k Slivarju. Tretja gre navzdol.

Mohor je krenil po njej. V rahlem loku se je vila okoli griča, postajala položnejša. Voda je skoraj bridko pela od tolmunčka. Ob straneh so stala drevesa. Sapa je bila ponehala, da niso šumela, a on jih je čutil. Poleg tega se jih je še različno spominjal iz prejšnjih dni.

Držal se je zida, vedno zida. Palica mu je zamolklo pela ob mahu. Tam, kjer neha zid in začinja plot, se širi Frenconov sadovnjak. Sredi sadovnjaka stoji hiša... Nobena, niti domača mu ni bila tako različno obtičala v spominu. Pa je bila skoraj najubornejša v vasi. Nizka, temna — v bregu se ji je streha skoraj dotikala grive. Izba je dišala po tobaku in po krompirju v oblicah. Po revščini. In po cveticah.

Zaprli je veke, kakor da tako laže obuja spomine. Dà, nešteto krat je bil v nji. V prejšnjih časih in zdaj, ko so mu mrtve

oči trudno lovile obraze. Ob peči je Ivanc, gospodar — pri Frenconu so pravili le pri hiši — a Zalka sedi ob oknu in šiva predpasnik. Nasmihala se. Kaj bi drugega, če se ne bi nasmihala! In vendar se mu je po vsakem obisku stopnjevala neka tesnoba v prsih. Vedno redkeje je pritrkal s palico okoli vogala in se pritipal čez prag.

Tisto noč je prvič malce samozavestneje iskal poti do hiše. Prejšnji dan ga je bil ustavil na klancu Ivanc in ga potegnil vstran. Tako in tako, je mečkal v zadregi, če bi prišel k njemu na pomenek. Kadar mu je prikladno, takole zvečer. Ali v nedeljo... Nista bila sama. Bilo je očitno, da nosi Ivanc na duši neko skrivnost, ki ni za vsako uho. Dà, prišel bo. Do nedelje mu je bilo predolgo. Mučila ga je radovednost.

In zdaj je zaspal... Hodil je hitreje. Palica mu je vznemirjeno trkala ob kamenje. Ivanc ga še nikoli ni vabil k sebi. Ali je opazil, da se ob belem dnevu že dolgo ogiblje njegove hiše? Če je trezno pomislil, je našel za vabilo eno samo razlago. Ni mu bila všeč. Še v mislih je ni maral ponoviti.

Palica mu je zapela, kot bi bila udarila po košu. »Plot,« je pomislil. Za njim so stali mladi hrasti in javori... Klanec se je razcepil. Ožja pot je vodila nad strmim bregom v Frenconov sadovnjak, ki je oklepel grič. Noge so šumele v travi.

(Dalje)